

Normativna kontrola in jezik normativne točke dostopa za korporacije

Valentina Velkavrh
Narodna in univerzitetna knjižnica
Valentina.Velkavrh@nuk.uni-lj.si

Normativna kontrola je pomemben segment v procesu katalogizacije, tako v klasičnih listkovnih katalogih kot tudi v računalniškem katalogu. Združuje določanje enotno oblikovanih elementov, po katerih je katalog organiziran in po katerih v katalogu iščemo, ter njihovo povezavo z vsemi alternativnimi oblikami elementov. Pregled slovenskih pravilnikov in priročnikov kaže, da so pri izboru jezikovnih oblik imen za enotno značnico sledili mednarodnim priporočilom. Tudi zadnje posodobitve pravil so usklajene z mednarodnimi priporočili in standardi: imena mednarodnih organizacij in zemljepisna imena se v normativni točki dostopa praviloma navajajo v slovenskem jeziku, če le obstaja ustrezen izraz.

Normativna kontrola je pomemben segment v procesu katalogizacije. Bibliotekarski terminološki slovar (Kanič, Leder, Ujčič, Vilar in Vodeb, 2009) geslo »normativna kontrola« razlaga kot »obvezni postopki, s katerimi se v katalogu, bibliografiji zagotovi nedvoumna identifikacija avtorjev, naslovov in vsebinskih oznak ter njihovo povezovanje s pripadajočimi bibliografskimi vpisi.«. Čeprav se je izraz normativna kontrola začel v strokovni javnosti pogosteje pojavljati vzporedno z uvajanjem računalniških katalogov, se je potreba po normativni kontroli pojavila že z uvedbo klasičnih listovnih katalogov. Združuje dva postopka:

1. določanje enotno oblikovanih elementov, po katerih je katalog organiziran in po katerih v katalogu iščemo, ter
2. njihovo povezavo z vsemi alternativnimi oblikami teh elementov. (Dimec, 2002)

Prvi slovenski pravilnik Abecedni imenski katalog (1947) značnico definira kot »ena ali več besedi, po katerih uvrščamo kartotečne liste (prepise naslovov) v imenski katalog«. Za značnico glavnega vpisa, ki je določala mesto vpisa v katalogu, so določena pravila, tako za izbor imena,

kot tudi za oblikovanje značnice. Pravilnik določa tudi, za katera imena in za katere stvarne naslove se izdelajo splošne kazalke¹.

Abecedni imenski katalog (1967) poleg pravil za določanje značnice glavnega vpisa določa, za katere oblike imen se izdelajo kazalke, uvaja pa tudi vodilke za povezovanje sorodnih značnic. Z določanjem enotne značnice glavnega visa, izdelavo kazalk za povezovanje variantnih oblik imen z enotno značnico in z izdelavo vodilk za povezovanje sorodnih značnic se je izvajala normativna kontrola v klasičnem listkovnem abecednem imenskem katalogu. Tudi naslednji pravilnik Pravilnik i priručnik za izradbo abecednih kataloga (Verona, 1970), ki je bil pripravljen za uporabo v knjižnicah na območju celotne Jugoslavije, in prenovljena izdaja (Verona, 1986) ter slovenska priročnika ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) in PREKAT (Dimec, Hočvar in Kavčič, 2001) proces normativne kontrole določajo na enak način, le pravila so obsežnejša.

V računalniškem katalogu se je normativna kontrola sprva vodila na bibliografskih zapisih. Enotnim značnicam za osebe in korporacije je namenjen blok 7XX, značnicam za variantne oblike imen oziroma kazalke pa blok 9XX (COMARC/

B, 2019). Povezovanje sorodnih značnic na samih bibliografskih zapisih ni bilo mogoče. Uvedba normativnih zapisov za osebe avtorje leta 2003 in normativnih zapisov za korporacije leta 2018 omogoča višji nivo kvalitete normativne kontrole v skupnem slovenskem katalogu.

Vzporedno s posodabljanjem katalogizacijske prakse se posodablja tudi terminologija. Enotno značnico je nadomestila normativna točka dostopa, namesto priprave kazalk se v normativni zapis navede variantna točka dostopa, namesto priprave vodilk pa se ureja povezava med različnimi entitetami z navedbo sorodnih točk dostopa v normativnem zapisu.

Ime entitete je lahko zapisano v različnih oblikah: v izpisani obliki, v obliki kratice ali akronima, v različnih jezikovnih različicah ipd. Prvi korak pri določanju normativne točke dostopa je vedno izbor oblike imena, sledi strukturiranje po veljavem pravilniku. V nadaljevanju sledi pregled navodil za izbor jezikovne variante imena za značnico oziroma normativno točko dostopa za korporacijo, s poudarkom na zemljepisnih imenih in korporacijah z uradnimi imeni v več jezikih, od prvega slovenskega pravilnika dalje.

Abecedni imenski katalog (1947)

Prvi slovenski pravilnik za katalogizacijo Abecedni imenski katalog (1947) določanju značnice namenja posebno poglavje, ki ga sestavljajo trije tematski sklopi: I. Splošna pravila o značnicah, II. Imenske značnice, in III. Stvarna značnica. V posebnem poglavju v okviru Stvarne značnice korporativnim spisom, ki se nanašajo na notranje

Uvedba normativnih zapisov za osebe avtorje leta 2003 in normativnih zapisov za korporacije leta 2018 omogoča višji nivo kvalitete normativne kontrole v skupnem slovenskem katalogu.

poslovanje in organizacijo, namenja 10 točk. Značnica korporativnih spisov ima posebno strukturo. Imena večine pravnih oseb se navajajo pod pripadajočim zemljepisnim imenom (organi političnoteritorialnih enot pod imenom države, pokrajne, ipd., imena drugih pravnih oseb pod imenom sedeža ali kraja, imena razstav, kongresov, zborovanj ipd. pod imenom kraja dogajanja), množične organizacije² se navajajo pod njihovim lastnim imenom, mednarodne organizacije pa pod uradnim imenom v jeziku publikacije. Jezik, v katerem je zapisano zemljepisno ime v značnici, v pravilih ni posebej izpostavljen. Je pa iz primerov razvidno, da sta zemljepisno ime in ime pravne osebe navedena v istem jeziku.

■ Primeri značnic:

pravne osebe	značnica
državni organi	SLOVENIJA. Ministrstvo za finance
gospodarske organizacije, podjetja	CELJE. Južnoštajerska hranilnica
znanstvene ustanove	PRAHA. Slovanský ústav
množične organizacije	NARODNIOT front na Jugoslavija
mednarodne korporacije	RDEČI križ

Pariška načela

Pariška načela, ki so bila sprejeta na mednarodni konferenci leta 1961, v primeru več jezikovnih različic uradnega imena korporacije dajejo prednost izbiri imena v jeziku, ki najbolj ustreza uporabniku kataloga. Tudi v primeru značnic za države in druge organe oblasti naj se zemljepisna imena navajajo v jeziku, ki ustrezajo uporabniku kataloga (Načela, sprejeta na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih v Parizu oktobra 1961, 1961).

V skladu s Pariškimi načeli so se posodobili obstoječi in pripravili novi nacionalni pravilniki za katalogizacijo. Nova izdaja slovenskega pravilnika Abecedni imenski katalog je izšla leta 1967, pripravljala pa se je tudi obširnejši katalogizacijski priročnik za knjižnice tedanje Jugoslavije.

Abecedni imenski katalog (1967)

V primeru več jezikovnih različic uradnega imena korporacije pri izbiri imena za značnico daje prednost obliki imena v jeziku, ki najbolj ustreza uporabniku kataloga.

■ Primeri značnic:

FRANCIJA. Assemblée nationale
ITALIJA. Ministero della pubblica istruzione
GRENOBLE. Conseil municipal
INTERNATIONAL CONFERENCE ON SOIL MECHANIC AND FOUNDATION ENGINEERING ³ , 5., Paris 1961
JUGOSLAVIJA. Ambasada, Velika Britanija
SLOVENIJA. Ustava 1963

Za mednarodne organizacije, kongrese ipd., za katere ni mogoče izbrati imena v enem izmed jugoslovanskih jezikov, daje prednost izbiri imena v angleškem jeziku. Zemljepisna imena se v značnici navajajo po dveh kriterijih: ime države po slovenskem pravopisu, druga zemljepisna imena v izvornem jeziku.

VERONA, EVA: Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice

Leta 1970 je izšel prvi del jugoslovanskega pravilnika avtorice Eve Verone Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice (PPIAK), prenovljena izdaja je izšla leta 1986. Za mednarodne organizacije z različnimi jezikovnimi variantami uradnega imena natančno določa izbor oblike imena za značnico: prednost daje obliki imena v angleškem jeziku. Če ta ne obstaja, določa izbor jezikovne različice imena v vrstnem redu: francoski, ruski in nemški jezik. Za korporacije, ki delujejo v večjezičnih državah in imajo uradno ime v več jezikih, pri izboru imena za enotno značnico daje prednost jezikovni varianti, ki se v objavah najpogosteje uporablja. Če to ni mogoče, se upošteva prej omenjeno pravilo za mednarodne organizacije.

Tudi pri izbiri jezikovne variante imena za značnico mednarodnih sestankov velja

¹Vpisi z značnicami za variantne oblike imen; v kasnejših pravilnikih poimenovani kot kazalke.
²Organizacije, ki delujejo na širšem območju, širše od lokalnih organizacij.
³Po pravilniku se ime sestanka v celoti navaja z velikimi črkami.

enako pravilo. Za mednarodne sestanke, ki so se odvijali na področju Jugoslavije in se je v publikacijah pojavilo ime v enem izmed jezikov jugoslovanskih republik, je za značnico izbrana ta oblika imena⁴.

Za organizacije (društva, združenja ipd.), ki so delovale na nivoju države - Jugoslavije in so bile na posameznih jezikovnih območjih države poznane pod različnimi imeni, velja pravilo izbora v jeziku katalogizacijske ustanove.⁵

Zemljepisno ime za državo se navaja v jeziku katalogizacijske ustanove. Tudi za ime države velja enako pravilo. Druga zemljepisna imena se navajajo v izvornem jeziku.

■ Primeri značnic:

CANADIAN Library Association
SCHWEIZERISCHE Landesbibliothek (Bern)
UNITED Nations
INTERNATIONAL Conference on Cataloguing Principles (1961 ; Paris)
ITALIJA. Direzione generale delle accademie e biblioteche
JUGOSLAVIJA. Ambasada (Wien)
FRANCIJA. Ustava

Oblika in struktura korporativnih značnic

IFLA je leta 1980 pripravila priporočila Form and structure of corporate headings. Z izdajo slovenskega prevoda Oblika in struktura korporativnih značnic (1998), ki vsebuje dodatek Korporativne značnice političnoteritorialnih enot, prenehajo veljati tudi nekatera pravila PPIAK, ki se nanašajo na jezik značnice. Vsa zemljepisna imena, tudi zemljepisno ime za območje države oziroma ime države, se v značnici navajajo v izvorni obliki.

V primeru korporacij, ki imajo uradno ime v različnih jezikih, je za enotno značnico izbrano ime v enem izmed njih.⁶

■ Primeri značnic:

International Federation of Library Associations and Institutions <i>ali</i> Fédération internationale des associations de bibliothécaires et des institutions <i>ali</i> ... ⁷
Australia
Républica Dominicana
France. Ministère de l'agriculture
Napoli (Italia ; Provincia)

ZNAČKA

Priročnik ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) delno upošteva pravila PPIAK. Pravila so posodobljena po priporočilih Oblika in struktura korporativnih značnic (1998). Ime korporacije se navaja v jeziku, ki ga običajno uporablja sama. Za mednarodne korporacije z različnimi jezikovnimi variantami uradnega imena določa izbor v vrstnem redu: angleški, francoski, ruski in nemški jezik. Za korporacije, ki delujejo v večjezičnih državah in imajo

■ Primeri značnic:

France
UNITED Nations
WOJWÓDZTWO Krakowskie
National Research Council (Canada)
GALLERIA degli Uffizi

uradno ime v več jezikih, pri izboru imena za enotno značnico daje prednost jezikovni varianti, ki se v objavah najpogosteje uporablja. Če to ni mogoče, se upošteva prej omenjeno pravilo za mednarodne organizacije. Enako pravilo velja za sestanke.

Za slovenske korporacije, ki delujejo v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, se izbere značnica v slovenskem jeziku.

Za korporacije italijanske in madžarske manjšine v Sloveniji se lahko izbere značnica v italijanskem/madžarskem jeziku.

Zemljepisno ime za državo ali ime države se navaja v izvornem jeziku. Enako pravilo velja za imena sekundarnih političnoteritorialnih enot. Tudi zemljepisno ime kot kvalifikator se navaja v izvornem jeziku.

Posodabljanje pravil

Pomemben mejnik pri izboru jezikovne variante imena za normativno točko dostopa je Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih (2009). Izpostavljam predvsem del besedila pod točko 2 (Splošna načela) in 6.3.4.3 (Oblika imena korporacij):

- 2.1 Ustreznost za uporabnike kataloga. Pri odločitvah, sprejetih pri izdelavi opisov in kontroliranih oblik imen za dostop, moramo upoštevati uporabnika.
- 2.2 Splošna raba. Besedišče, ki ga uporabljamo v opisih in za dostop, mora biti usklajeno z besediščem, ki ga uporablja večina uporabnikov.
- 6.3.4.3.1 Pri političnoteritorialnih enotah mora normativna vstopna točka⁸ vsebovati sedanjo obliko imena ozemlja v jeziku in pisavi, ki najbolj ustrezata potrebam uporabnikov kataloga.

Katalogizacijski standard Resource description and access (RDA toolkit, 2019) pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa za korporacijo daje prednost jezikovni varianti, ki je najustreznejša za katalogizacijsko ustanovo. Izpostavljam pomembnejša določila:

- Pod točko 11.2.2.5.2 določa, da v primeru, ko se ime pojavi v več uradnih jezikih korporacije in je eno izmed njih v

Leta 2016 je Strokovna skupina za razvoj katalogizacije, ki je proučevala možnosti za pripravo novega katalogizacijskega pravilnika ugotovila, da je najprimernejša rešitev uvedba RDA

jeziku katalogizacijske ustanove, to ime izberemo za normativno točko dostopa.

- Pod točko 11.2.2.5.3 določa, da v primeru, ko se ime mednarodne organizacije v bibliografskih virih pojavi v jeziku katalogizacijske ustanove, to obliko imena izberemo za normativno točko dostopa.
- Pod točko 16.2.2.2 določa geografske indekse in slovarje ter druge referenčne vire v jeziku katalogizacijske ustanove kot prednostne vire pri izbiri zemljepisnih imen⁹ za normativno točko dostopa (kot normativno točko dostopa, kot del normativne točke dostopa ali kot kvalifikator).

- Pod točko 16.2.2.3 določa, da ima pri izbiri oblike imena za normativno točko dostopa prednost ime v jeziku katalogizacijske ustanove.

Leta 2016 je Strokovna skupina za razvoj katalogizacije, ki je proučevala možnosti za pripravo novega katalogizacijskega pravilnika ugotovila, da je najprimernejša rešitev uvedba RDA (Petek, 2017). Od takrat se vse spremembe pri oblikovanju normativnih točk dostopa za korporacije usklajujejo s pravili standarda RDA. Na tem mestu omenjamo spremembe pravil, ki se nanašajo na izbor jezikovne različice imena za normativno točko dostopa:

⁴V slovenskih knjižnicah ima pri izboru imena za enotno značnico prednost slovenska oblika imena.

⁵Za kataloge slovenskih knjižnic so izbrane slovenske oblike imen.

⁶Priporočila za izbor značnice omogočajo izbor katerekoli jezikovne variante imena. V slovenski katalogizacijski praksi navodilo ni bilo sprejeto, ohranil se je že uveljavljen prednostni vrstni red jezikovnih različic.

⁷Pri izboru oblike imena za enotno značnico so vse jezikovne različice uradnih imen enakovredne.

⁸Izraz je kasneje nadomeščen z »normativna točka dostopa«.

⁹V izvorniku izraz »place«.

¹⁰Trenutno se uporablja seznam priporočljivih eksonimov, objavljen v: Kladnik et al.: Slovenski eksonimi, 2013; spletna različica, dostopna na: <http://giam2.zrc-sazu.si/sites/default/files/9789612544126.pdf>

1. Po določenih točke 11.2.2.5.2 se spremeni izbor imena za korporacije narodnih manjšin v Sloveniji. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku.

Primer 1:
Zavod za informativno dejavnost madžarske narodnosti (Lendava)
(Zavod ima uradno ime v slovenskem in madžarskem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za ime v madžarskem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

Primer 2:
Obalna samoupravna skupnost italijanske narodnosti (Koper)
(Skupnost ima uradno ime v slovenskem in italijanskem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za ime v italijanskem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

2. Po določenih točke 11.2.2.5.3 se v določenih primerih spremeni izbor imena za mednarodne inštitucije in mednarodne sestanke: kadar se za mednarodno inštitucijo ali mednarodni sestanek v bibliografskih virih ali v uradnih seznamih pojavi ime v

slovenskem jeziku, to obliko imena izberemo za normativno točko dostopa.

Primer 3:
Mednarodna agencija za atomsko energijo
(Za mednarodno inštitucijo obstaja tudi ime v slovenskem jeziku. Izberemo ga za normativno točko dostopa. Za jezikovne variante imen, ki se pojavijo v bibliografskih virih, se oblikujejo variantne točke dostopa.)

Primer 4:
Svet Evrope
(Za mednarodno organizacijo obstaja tudi ime v slovenskem jeziku. Izberemo ga za normativno točko dostopa. Za jezikovne variante imen iz bibliografskih virov se oblikujejo variantne točke dostopa.)

Primer 5:
Mednarodno znanstveno srečanje Vakuumska znanost in tehnika (24 ; 2017 ; Zadar)
(Za mednarodno srečanje v bibliografskih virih obstaja ime v slovenskem, hrvaškem in angleškem jeziku. Za normativno točko dostopa izberemo ime v slovenskem jeziku. Za obliko imena v hrvaškem in angleškem jeziku se oblikuje variantna točka dostopa.)

3. Po določenih točk 16.2.2.2. in 16.2.2.3 ime kraja oziroma zemljepisno ime v normativni točki dostopa navedemo v slovenskem jeziku, če taka oblika imena obstaja v referenčnih virih¹⁰.

Primer 6:
Češka. Velvyslanectví (Slovenija)
(Primer normativne točke dostopa za veleposlaništvo Češke republike v Sloveniji. Ime države je navedeno v slovenskem jeziku, vir: Slovenski eksonimi.)

Primer 7:
Leopold Museum (Dunaj)
(Kot kvalifikator je zemljepisno ime navedeno v slovenskem jeziku, vir: Slovenski eksonimi.)

Zaključek

Knjižnični katalogi so, razen redkih internih katalogov, namenjeni uporabniku. Pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa je zato najprimernejše pravilo izbora imena v jeziku, ki je uporabniku najbližji. Za mednarodno organizacijo je primer slovenske značnice zapisan že v prvem slovenskem pravilniku (Abecedni ..., 1947).

Slovenski in jugoslovanski pravilnik, ki sta nastala po sprejetju Pariških načel (Načela ..., 1961), pri izboru imena za značnico pogosteje dajejo prednost jeziku katalogizacijske ustanove; dosledno pri izboru zemljepisnega imena za območje države in pri izboru imena države ter pri nekaterih primerih mednarodnih organizacij in mednarodnih sestankov. Priporočila Oblika in struktura korporativnih značnic (1998) dajejo prednost izvornim oblikam imen, tudi izvornim zemljepisnim imenom vključno z imeni držav. Priporočila so upoštevana tudi v slovenskih priročnikih ZNAČKA (Dimec in Kavčič, 2001) in PREKAT (Dimec idr., 2001).

Sodobna priporočila in standardi za oblikovanje normativnih zapisov pri izboru jezikovne različice imena za normativno točko dostopa dajejo prednost obliki imena v jeziku, ki je uporabniku najbližji, torej v jeziku katalogizacijske ustanove. S posodabljanjem slovenskih pravil za katalogizacijo, ki se usklajujejo s standardom RDA, zlasti s pravili za oblikovanje normativnih in variantnih točk dostopa, ki se upoštevajo pri pripravi normativnih zapisov za korporacije, se ta praksa uvaja tudi v slovenski skupni katalog in s tem v kataloge vseh slovenskih knjižnic, ki so vključene v sistem COBISS. ●

Bibliografija:

- Abecedni imenski katalog. (1947). Ljubljana: Državna založba Slovenije
- Abecedni imenski katalog (Nova izd.) (1967). Ljubljana: Društvo bibliotekarjev Slovenije : Narodna in univerzitetna knjižnica
- COMARC/A format za normativne podatke. (2018). Maribor: IZUM. Pridobljeno s https://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=Comarc_A_svn
- COMARC/B format za bibliografske podatke. (2019). Maribor: IZUM. Pridobljeno s https://izobrazevanje.izum.si/EntryFormDesktopDefault.aspx?tabid=38&type=manual&manual=1_Comarc_B_svn
- Dimec, Z. (2001). Vsi različni, vsi enakopravni: sprememba osnovnih načel normativne kontrole. Knjižnica, 45(1/2), 55-69
- Dimec, Z. (2002). Normativna kontrola iz preteklosti v prihodnost: ali se sedanjost odloča za mednarodno sodelovanje?. Knjižnica, 46(3), 91-104
- Dimec, Z., Hočevar, M. in Kavčič, I. (ur.). (2001). PREKAT: priročnik za enostavno uporabo katalogizacijskih pravil (1. popravljena izd.). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Dimec, Z. in Kavčič, I. (ur.). (2001). ZNAČKA: priročnik za določanje značnic pri katalogizaciji. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih. (2009). Pridobljeno s http://ifla.org/files/assets/cataloguing/icp/icp_2009-sl.pdf
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2009). Bibliotekarski terminološki slovar. Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Kavčič, I. in Šulek, S. (2017). Revidirana Izjava o mednarodnih katalogizacijskih načelih (ICP), izdaja 2016 z manjšimi popravki, 2017. Knjižnica, 61(1/2), 251-260
- Kladnik, D., Ciglič, R., Hrvatina, M., Perko, D., Repolusk, P. in Volk, M. (2013). Slovenski eksonimi. Ljubljana: Založba ZRC, 2013
- Načela, sprejeta na mednarodni konferenci o katalogizacijskih načelih v Parizu oktobra 1961. Knjižnica 5(1/4), 110-117
- Oblika in struktura korporativnih značnic. (1998). Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica
- Petek, M. (1998). Nekaj najpomembnejših pravilnikov za katalogizacijo. V: Urbanija, J. (ur.), Zbornik razprav: 10 let oddelka za bibliotekarstvo (str. 231-242). Ljubljana: Filozofska fakulteta
- Petek, M. (2017). Katalogizacijski standard Resource description and access (RDA): razvoj, spremembe in primerjava s Pravilnikom i priručnikom za izradbu abecednih kataloga (PPIAK), Knjižnica, 61(1/2), 23-47
- RDA toolkit. (2019). Pridobljeno s <http://access.rdatoolkit.org/>
- Verona, E. (1970). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo
- Verona, E. (1986). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 1, Odrednice i redalice. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo
- Verona, E. (1983). Pravilnik i priručnik za izradbu abecednih kataloga. Dio 2, Kataložni opis. Zagreb: Hrvatsko bibliotekarsko društvo

XX Drage bralke in bralci, naj vam prihajajoče leto prinese veliko iskrive vedoželjnosti, raziskovalnih izzivov in pozitivnih odzivov, čim več prijetnih bralnih uric in človeške srčnosti, predvsem pa zdravja in osebnega zadovoljstva. Naredimo si leto 2020 čarobno!

Branka Kerec Prekoršek

XX

16. dnevi specialnih in visokošolskih knjižnic Hrvaškega knjižničarskega društva

Lovran, 15.-18. 5. 2019

Barbara Kavčič
Ministrstvo za kulturo,
INDOK center - knjižnica
Barbara.Kavcic1@gov.si

16. dnevi specialnih in visokošolskih knjižničarjev so bili v večji meri posvečeni družbi, saj je bila nosilna tema Knjižnice, ustanovitelji, družba – dialog za spremembe. Posvetovanje se je odvijalo v Opatiji in je bilo razdeljeno na vsebinske sklope, in sicer Odprta znanost, Zakonodaja, Izobraževanje knjižničarjev in mentorsko delo, Izobraževanje uporabnikov ter Komunikacija z družbo. Letošnje posvetovanje je bilo močno obarvano s sprejetjem novega Zakona o knjižničarstvu, ki je vnesel precej novosti in dilem v vsakdanje knjižničarsko delo.

Posvetovanje se je pričelo aktivno z dvema okroglima mizama. Prva je potekala pod okriljem SEALL (Združenje pravnih in sorodnih knjižnic jugovzhodne Evrope), katere tema je bila **Pomen pravnih in sorodnih knjižnic** – dostopnost in promocija pravnih informacij v širši družbeni sferi. Tekom uvoda je moderatorica in predsednica Sekcije za specialne in visokošolske knjižnice HKD Edita Bačić predstavila raziskavo, izvedeno na Pravni fakulteti v Splitu, katere rezultati so pokazali, da je potrebno osvežiti programe in predvsem najti nov prostor za informacijsko opismenjevanje študentov prava. Izkazalo se je, da je potrebno najti kontekst in ne izolirati informacijsko pismenost od vsebine same.

Nadaljevalo se je z **okroglo mizo o zagovarjanju knjižnic v širši javnosti**. Moderatorica Marija Šimunović je s stanovskimi kolegicami predstavila možnosti za zagovorništvo pri našem vsakdanjem delu. Precej diskusije je bilo o prepričanju, da smo najboljši zagovorniki naših knjižnic mi sami, skozi svoje delo in aktivnosti. Tekom okrogle mize so bila

predstavljena določena orodja, ki se jih lahko poslužimo za učinkovitejšo taktiko zagovarjanja. Ob tem pa seveda niso manjkala niti priporočila z Agende 2030, v katerih bi različne knjižnice lahko našle osnovo za razvoj novih tehnik in prijemov.

Prvo predavanje v sklopu **Odprte znanosti** se je dotaknilo problema knjižničarstva na razpotju med postmoderno krizo in digitalno transformacijo. Izpostavljeni so bili izzivi izobraževanja, metode v praksi in odnosi med profesijo in uporabniki ter stanje v stroki.

V nadaljevanju sklopa je bila odprta znanost izpostavljena kot ena od ključnih, če ne glavnih adutov knjižnic za prihodnost. Odprta znanost, kot ključ institucijskega in družbenega razvoja. Izpostavljenih je bilo kar nekaj konferenc in iniciativ, projektov in poskusov povezovanja. Vse v imenu odrte znanosti. Vsi so poudarjali, da je odprta znanost prihodnost. Ne glede, da proces in prizadevanja trajajo že vrsto let in da je koncept relativno enostaven, pasti pa več, kot bi jih človek pričakoval. Ljudje (tako

knjižničarji, kot »uporabniki«) pa bolj zmedeni, kot kadarkoli prej.

Otvoritev drugega dne posvetovanja je pripadlo **zakonodajnemu sklopu**. Ravnateljica NSK je predstavila novosti v novem Zakonu o knjižničarstvu s poudarkom na nacionalni knjižnici. Sledila je predstavitev Strokovnih standardov za Specialne knjižnice Slovenije. Za njim pa prispevek, ki je analiziral implementacijo in uporabo GDPR eno leto po uvedbi, kjer je avtorica razkriva težave s katerimi se knjižnice še vedno srečujejo.

Predavanje o izginulih cerkvenih knjižnicah je zelo jasno opozorilo na problem novega zakona, ki je »izbrisal« vse knjižnice, ki niso bile (zaradi različnih razlogov) vpisane v Razvid knjižnice, a vseeno delujejo in hranijo zaklade nacionalnega pomena. »Izbris«, ki se je z novim Zakonom zgodil, močno otežuje že tako težavno delovanje t.i. cerkvenih knjižnic na Hrvaškem. Predavanje o knjižnici Hrvaške vojne akademije »dr. Franjo Tuđman« je jasno izpostavil težave delovanja visokošolske knjižnice, ki deluje v labirintu zakona. Se pravi, da mora slediti primarno zakonom matične inštitucije, ki je v veliki meri zaupno in »interno« ter hkrati deluje v skladu z Zakoni, ki urejajo delovanje izobraževalnih ustanov in Zakonom o knjižničarstvu. Pravila se med sabo izključujejo ali pa si nasprotujejo. To vpliva na vse nivoje delovanja knjižnice; na gradnjo zbirke, promocijo, odprtost in